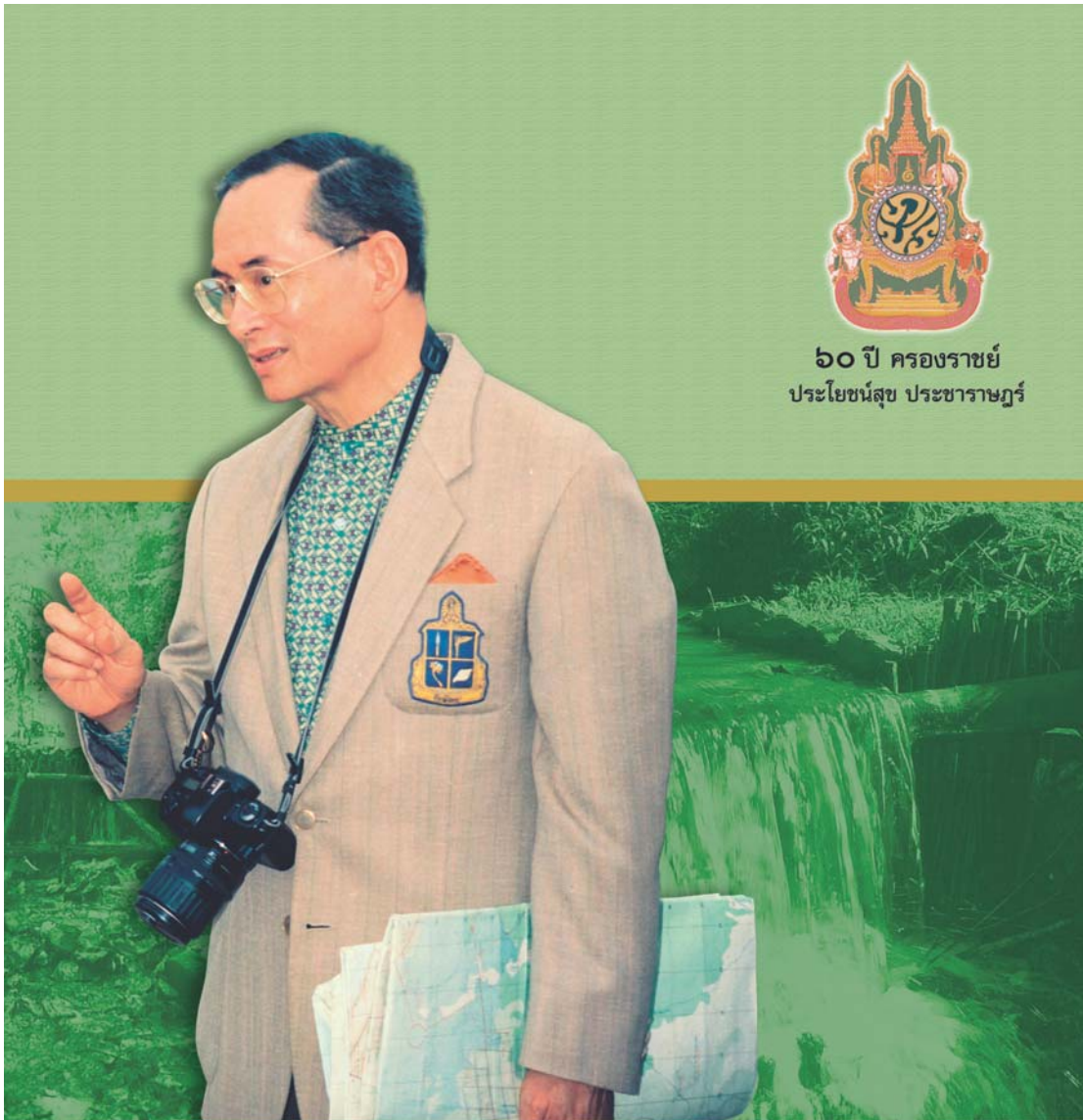
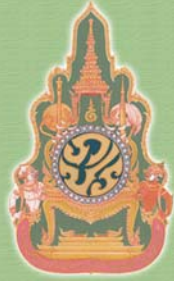

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโยชน์สุข ประชาชนชาวไทย

ฟายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ในรูปแบบต่างๆ

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโยชน์สุข ประชากรราษฎร์

ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ในรูปแบบต่างๆ

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชน์สุข ประชากรามย์

๒ พายะลอคความนุ่นขึ้น (Check Dam)

ฟายต้นน้ำลำธาร พลิกฟื้นป่าให้สมบูรณ์

ปากกับน้ำ ดูเหมือนจะเป็นของคู่กัน เพราะเมื่อป่าสมบูรณ์ น้ำก็จะบังเกิดขึ้น สร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดิน ดังนั้น น้ำกับป่าจึงมีความสัมพันธ์เกื้อกูลกัน และนำมาซึ่งความสมบูรณ์ พูนสุขของสรรพสิ่ง

ฟายระลอกความชุ่มชื้น (Check Dam) ๓

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชน์สุด ประชาชาษฎ์

ป่าไม้ คือ ความสดใสเขียวขจีที่ทำให้อากาศเย็นฉ่ำ อยู่เสมอช่วยดึงกลุ่มเมฆฝนให้มาตกมากกว่าในพื้นที่ที่ไม่มีป่าไม้ เป็นแนวป้องกันไฟป่าที่สำคัญ เป็นกำแพงป้องกันภัยจากพายุ ลมแรง รากของต้นไม้ช่วยกันจับยึดผิวดินป้องกันการกัดเซาะพัง ทลายยามเมื่อฝนตกหนัก นอกจากนี้ ป่าไม้ยังเป็นแหล่งรวม ความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งยากจะพบได้ในที่อื่น กล่าวคือ ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เป็นแหล่งรวม พืชพรรณนับไม่ถ้วน เป็นแหล่งรวมทางพันธุกรรม อีกทั้ง เป็นแหล่งกำเนิด อยู่อาศัย และเสื่อมสลายวนเวียนไปตาม วัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันทั้งพืชและสัตว์ ทั้งผู้ให้และผู้รับ ก่อกำเนิด เป็นระบบนิเวศอันสลับซับซ้อนแต่คงไว้ซึ่งความสมดุล เกินกว่าที่มนุษย์จะใช้กำลังเงินหรือเทคโนโลยีชั้นสูงเพียงใด มาสร้างได้ ดังนั้น เมื่อถูกใช้แห่งความสมดุลของธรรมชาติ เหล่านี้ ถูกทำลายลงไปมากจนเกินกำลังของระบบนิเวศที่จะ มาทดแทนได้ คลื่นแห่งความหายนะก็จะสะท้อนกลับมาสู่มนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ทำลายห่วงโซ่แห่งความสมดุลนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การที่จะทำให้ป่าและน้ำสมบูรณ์ สิ่งสำคัญคือ “คน” จะต้องช่วยกันดูแลรักษาและปกป้องผืนป่า

๔ **ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)**

การดูแลรักษา และฟื้นฟูสภาพป่าไม้เพื่อนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของป่าไม้ ดิน และน้ำ มีหลากหลายวิธีการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ และสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงทรงเสนอวิธีการอันเป็นเครื่องมือที่สามารถจะใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้ได้ผลดี โดยใช้ฝายกั้นน้ำที่เรียกว่า “Check Dam” หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า “ฝายชะลอความชุ่มชื้น”

ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ๕

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชน์สูง ประชาราษฎร์

แนวพระราชดำริเกี่ยวกับฝายต้นน้ำ

ฝายต้นน้ำลำธาร หรือ Check Dam คือ สิ่งก่อสร้างขวางหรือกั้นทางน้ำ ซึ่งปกติมักจะกั้นลำห้วยลำธารขนาดเล็กในบริเวณที่เป็นต้นน้ำ หรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงให้สามารถกักตะกอนอยู่ได้ และหากช่วงที่น้ำไหลแรงก็สามารถชะลอการไหลของน้ำให้ช้าลง และกักเก็บตะกอนไม่ให้ไหลลงไปที่บ่อลำนน้ำตอนล่าง ซึ่งเป็นวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำได้มากวิธีการหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานคำอธิบายว่า การปลูกป่าทดแทนพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายนั้น “...จะต้องสร้างฝายเล็กเพื่อหมุนน้ำส่งไปตามเหมืองไปใช้ในพื้นที่เพาะปลูกทั้งสองด้าน ซึ่งจะให้อ้อยๆ แผลขยายออกไปทำความชุ่มชื้นในบริเวณนั้นด้วย...”

๖ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)

รูปแบบและลักษณะ Check Dam นั้นได้พระราชทานพระราชดำริส ความตอนหนึ่งว่า “...ให้พิจารณาดำเนินการสร้างฝายราคาประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น แบรินกิ่ง คลุมด้วยตาข่าย ปิดกั้นร่องน้ำกับลำธารขนาดเล็กเป็นระยะๆ เพื่อใช้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วนโดยน้ำที่กักเก็บไว้จะซึมเข้าไปในดินทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้างต่อไปจะสามารถปลูกพันธุ์ไม้ป้องกันไฟ พันธุ์ไม้โตเร็วและพันธุ์ไม้ไม่ทิ้งใบเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพเขียวชุ่มชื้นเป็นลำดับ...”

ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ๗

๖๐ ปี ครองราชย์
ประจักษ์สุด ประชาราษฎร์

การก่อสร้าง Check Dam นั้น ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมในรายละเอียดว่า “...สำหรับ Check Dam ชนิดป้องกันไม่ให้ทรายไหลลงไปในอ่างใหญ่จะต้องทำให้ดีและลึกเพราะทรายลงมากจะกักเก็บไว้ถ้าน้ำขึ้นทรายจะขำไปลงอ่างใหญ่ได้ ถ้าเป็น Check Dam สำหรับรักษาความชุ่มชื้นไม่จำเป็นต้องขุดลึกเพียงแต่กักน้ำให้ลงไปในดิน แต่แบบกับทรายนี้จะต้องทำให้ลึกและออกแบบอย่างไรไม่ให้น้ำลงมาแล้วไหลทรายออกไป...”

การพิจารณาสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น เพื่อสร้างระบบวงจรน้ำแก่ป่าไม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นได้พระราชทานแนวพระราชดำริว่า

“...ให้ดำเนินการสำรวจหาทำเลสร้างฝายต้นน้ำลำธารในระดับที่สูงใกล้บริเวณยอดเขามากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ลักษณะของฝายดังกล่าวจำเป็นต้องออกแบบใหม่ เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ปริมาณน้ำหล่อเลี้ยงและประดับประดองกล้าไม้พันธุ์ที่แข็งแรงและโตเร็วที่ใช้ปลูกแซมในป่าแห้งแล้งอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการจ่ายน้ำออกไปรอบๆ ตัวฝายจนสามารถตั้งตัวได้...”

ประเภทของ Check Dam นั้น ทรงแยกออกเป็น ๒ ประเภทดังพระราชดำรัส คือ “...Check Dam มี ๒ อย่าง ชนิดหนึ่งสำหรับให้ความชุ่มชื้นรักษาความชุ่มชื้นอีกอย่างสำหรับป้องกันมิให้ทรายลงในอ่างใหญ่...”

จึงอาจกล่าวได้ว่า Check Dam นั้นประเภทแรก คือ ฝายต้นน้ำลำธารหรือฝายชะลอความชุ่มชื้น ส่วนประเภทที่สองนั้นเป็นฝายดักตะกอนนั่นเอง

๘ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระราชดำริซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับฝายต้นน้ำลำธาร (Check Dam) ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้
เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๑ ณ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ความตอนหนึ่งว่า

“...สำหรับต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ในบริเวณสองข้างลำห้วยจำเป็นต้องรักษาไว้ให้ดี เพราะจะช่วยเก็บรักษาความชุ่มชื้นไว้ ส่วนตามร่องน้ำและบริเวณที่น้ำซบก็ควรสร้างฝายขนาดเล็กกั้นน้ำไว้ในลักษณะฝายชุ่มชื้น แม้จะมีจำนวนน้อยก็ตาม สำหรับแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำมาก จึงสร้างฝายเพื่อผันน้ำลงมาใช้ในพื้นที่เพาะปลูก...”

เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ณ ศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอ
ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ความตอนหนึ่งว่า

“...เป้าหมายหลักของโครงการฯ แห่งนี้ คือ การฟื้นฟู
และอนุรักษ์บริเวณต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ซึ่งมีสภาพแห้งแล้ง
โดยเร่งด่วน โดยทดลองใช้วิธีการใหม่ เช่น วิธีการผันน้ำออกจาก
อ่างเก็บน้ำในระดับบนลงไปตามแนวร่องน้ำต่างๆ เพื่อช่วยให้
ความชุ่มชื้นค่อยๆแผ่ขยายตัวออกไปสำหรับน้ำส่วนที่เหลือก็จะ
ไหลลงอ่างเก็บน้ำในระดับต่ำลงไป เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทาง
ด้านการเกษตรกรรมต่อไป ในกรณีนี้ควรเริ่มปลูกป่าทดแทน
ตามแนวร่องน้ำ ซึ่งมีความชุ่มชื้นมากกว่าบริเวณสันเขา ซึ่งจะ
ทำให้เห็นผลโดยเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าไม้
และปลอดภัยจากไฟป่าด้วย เมื่อร่องน้ำดังกล่าวมีความชุ่มชื้น
เพิ่มขึ้น ลำดับต่อไปก็ควรสร้างฝายต้นน้ำเป็นระยะๆ เพื่อค่อยๆ
เก็บกักน้ำไว้ แล้วส่งต่อท่อไม้ไผ่ส่งน้ำออกทั้งสองฝั่งร่องน้ำ
อันเป็นการช่วยแผ่ขยายแนวความชุ่มชื้นออกไปตลอดแนว
ร่องน้ำ...”

๑๐ ฝายชะลอน้ำต้นน้ำ (Check Dam)

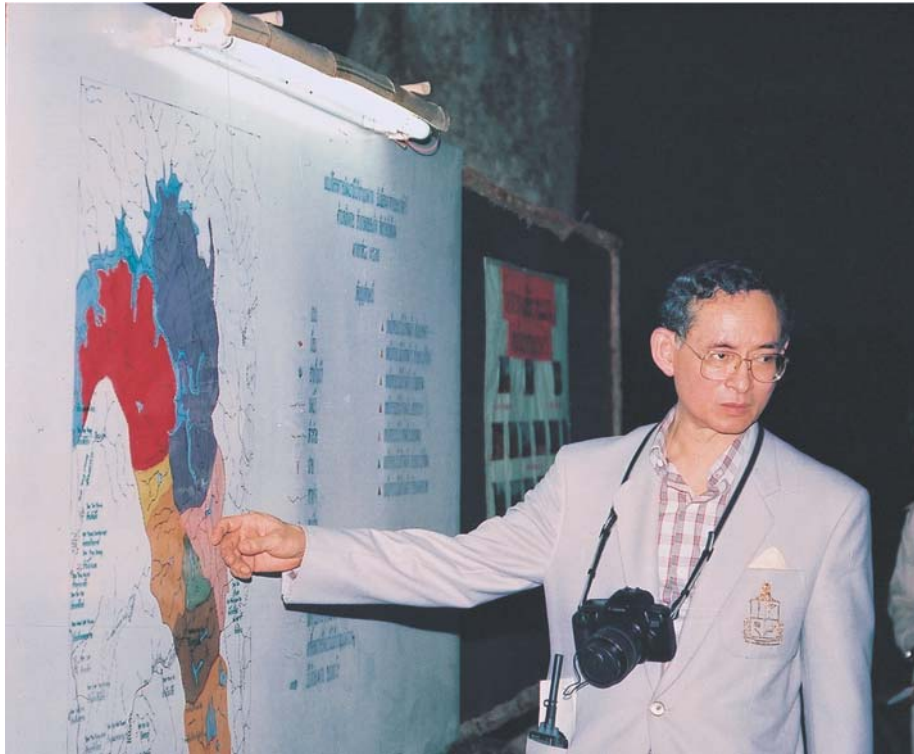
เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ความตอนหนึ่งว่า

“...ควรดำเนินการพัฒนาป่าไม้ด้วยน้ำชลประทานแบบง่าย ๆ เช่น การต่อท่อน้ำด้วยไม้ไผ่ เพื่อนำน้ำไปสนับสนุนการปลูกป่า การปลูกป่าในบริเวณที่มีฝายกั้นน้ำและการปลูกป่าโดยธรรมชาติ ซึ่งไม่มีฝายกั้นน้ำอยู่ และแสดงให้เห็นมาดูงานเห็นวิธีการต่างๆ ด้วยในบริเวณที่ว่างเปล่าและสามารถเข้าไปถึง ก็ให้พยายามก่อสร้างฝายกั้นน้ำขนาดเล็กๆ เพื่อรวบรวมน้ำเข้ามาอยู่รวมกัน และพยายามกระจายน้ำออกไปให้ทั่วบริเวณ เพื่อเสริมสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ดินในบริเวณนั้น อันจะช่วยพัฒนาป่าไม้ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อก่อสร้างฝายเล็กๆ แล้ว ก็ให้ปลูกป่าเสริมให้สามารถปกปิดในบริเวณนั้นได้ทั่วถึง และพยายามส่งเสริมให้มีการสร้างแนวกันไฟด้วย...”

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชติสุข ประชากรามย์

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ ศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด
เชียงใหม่ ความตอนหนึ่งว่า

“...การก่อสร้างฝายเก็บกักน้ำลำธาร มีประโยชน์
ในด้านช่วยให้พื้นที่ใกล้ร่องน้ำมีความชุ่มชื้น ทำให้ป่าไม้ขึ้น
เจริญเติบโตดี จึงเห็นควรให้พิจารณาสร้างเพิ่มเติมขึ้น
ตามความเหมาะสมทั้งในบริเวณพื้นที่พัฒนาป่าไม้ด้วย
น้ำชลประทานและพื้นที่ทั่วไป ส่วนระบบแจกจ่ายน้ำจาก
ท่อส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้อ ให้เป็นพื้นที่ปลูกป่าทั่วไป
ให้พิจารณาขยายขอบเขตต่อไปตามความเหมาะสม...”

๑๒ พายุลูกความชุ่มชื้น (Check Dam)

เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ ณ โครงการอ่างเก็บน้ำ
ห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่
ความตอนหนึ่งว่า

“...งานด้านป่าไม้ มีความจำเป็นที่จะต้องเร่งปรับปรุง
สภาพป่าไม้ ทั้งบริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำและบริเวณโดยรอบๆ นี้
ให้สมบูรณ์ขึ้น เพราะนอกจากจะทำให้ป่าสมบูรณ์แล้ว ยังจะ
ช่วยทำให้น้ำในบริเวณนี้มีความสมบูรณ์ขึ้นด้วยวิธีการ
ปรับปรุงสภาพป่านั้นขอให้อาศัยวิธีการที่ได้ดำเนินการแล้ว
ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เพราะถือเสมือนว่าที่ห้วยลานนี้เป็นศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ โดยการทำให้เป็นฝายหินทิ้งขนาดเล็ก
หรือ Check Dam บริเวณร่องน้ำสาขาของห้วยลานเพื่อกักเก็บ
และชะลอความชุ่มชื้นแก่ต้นไม้ บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำ แต่ถ้า
เป็นร่องน้ำขนาดใหญ่ จะต้องทำฝายกักเก็บให้แข็งแรงขึ้น...

...สำหรับการฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่สูงตามสันดอย
ต่างๆ นั้น อาจจะใช้วิธีการติดตั้งบ่ม Turbine ที่อ่างเก็บน้ำ
ห้วยลาน ห้วยป่าไร่ และดอยโตน เพื่อส่งน้ำขึ้นที่สูงบริเวณ
ยอดดอยม่อนผักชี ดอยยาว และดอยโตน ไปเก็บไว้บนแท่งค้ด
และต่อท่อเล็กๆ เจาะรูปล่อยน้ำให้ไหลลงมาจากแนวสันเขา
เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ป่าไม้ วิธีการนี้จะทำให้ป่าไม้
อุดมสมบูรณ์ได้ภายใน ๒ - ๓ ปี และจะเป็นป่าไม้ตัวอย่าง
ที่อุดมสมบูรณ์และช่วยให้ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำมากขึ้น
โดยขอให้มีการบันทึกข้อมูลระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำไว้ด้วย
สำหรับพันธุ์ไม้ที่จะใช้ในการปลูกป่านั้นขอให้ใช้พันธุ์ไม้ดั้งเดิม
ที่ไม่ผลัดใบเป็นหลักไว้...

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชติสุข ประชาชาษฎ์

...นอกจากนี้บริเวณที่เปิดที่สองข้างทาง ขอให้พิจารณา
ปลูกพันธุ์ไม้ยึดพื้นดินหรือจะใช้หญ้าแฝกก็ได้ เพื่อป้องกัน
การชะล้างพังทลายของดินลงไปในอ่างน้ำ และพิจารณาค่อยๆ
จัดสร้างฝายกักเก็บตะกอน ดังเช่นที่กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนิน
การแล้วที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ ซึ่งตะกอนเหล่านี้เมื่อมีจำนวนมากขึ้น ก็สามารถ
ตักเอามาใช้ประโยชน์ได้อีก นอกจากนั้นอาจจัดทำเป็นร่องดิน
ขวางทางเดินของน้ำให้แตกกระจายไปทั่วๆ ซึ่งจะช่วยลดปัญหา
การชะล้างและการตตะกอนได้...”

๑๔ พายุลูกความชุ่มชื้น (Check Dam)

เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๓๒ ณ ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง
จังหวัดเชียงใหม่ ความตอนหนึ่งว่า

**“...ควรสร้างฝายลำธารตามร่องน้ำเพื่อช่วยชะลอ
กระแสน้ำและเก็บกักน้ำสำหรับสร้างความชุ่มชื้นให้กับ
บริเวณต้นน้ำ...”**

ในการรักษาคุณภาพของดินไว้ให้สมบูรณ์ขึ้น ควรจะได้มี
การศึกษาไปไม่ชนิดต่างๆ ที่นำมาคลุมดินว่ามีผลต่อดินอย่างไร
เพราะจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบ ไม้คลุมดินที่จะมีประโยชน์
เหมาะสมที่สุดสำหรับบางพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง เช่น ในเขต
ลันที่ ๘ ของแปลงสาธิตนี้ ขอให้กรมชลประทานได้พิจารณาทำ
Check Dam เพื่อช่วยกักเก็บน้ำฝนไว้ด้วย เพื่อความชุ่มชื้น
ของพื้นที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริเพิ่ม
เติมว่า ในเขตของศูนย์ศึกษาฯ แห่งนี้ ควรจะต้องมีการแสดง
การศึกษาทดลองเปรียบเทียบให้เห็นชัด โดยแบ่งพื้นที่ที่มีการ
ใช้ระบบน้ำชลประทานส่วนหนึ่ง และพื้นที่ที่ได้รับเฉพาะน้ำฝน
โดยมี Check Dam ช่วยกักน้ำฝนไว้ส่วนหนึ่ง และพื้นที่ที่
ปล่อยไว้โดยระบบธรรมชาติอีกส่วนหนึ่ง ต้นไม้ต่างๆ ในศูนย์ฯ
จะเจริญเติบโตหรือจะหงิกงอก็ไม่เป็นไร เพราะนั่นเป็นการ
ทดลองเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่าง ซึ่งเป็นจุดประสงค์ที่
สำคัญของศูนย์ศึกษาฯ

ฝายชะลอน้ำแบบไม้ (Check Dam) ๑๕

เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๓๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินจากวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ในการนี้มีพระราชดำริเกี่ยวกับฝ่ายชะลอความชุ่มชื้นสรุปความว่า

“...การฟื้นฟูสภาพป่าไม้บนภูเขา ก็ให้ดำเนินการแบบเขาเสวยกะปิ โดยการสูบน้ำด้วยเครื่องสูบน้ำ กั้นหน้าขึ้นไปเก็บไว้ที่ฝายเก็บกักน้ำซึ่งได้สร้างปิดกั้นร่องน้ำตามช่องเขาต่างๆ เป็นชั้นๆ ตามความเหมาะสม พร้อมกับต่อท่อกระจายน้ำไปตามลาดเขา เป็นการทดลองสร้างภูเขาป่าในระดับสูงด้วยระบบน้ำชลประทานที่บริเวณเขาเสวยกะปิแห่งนี้ ให้มีสภาพสมบูรณ์ และดำเนินการปลูกป่าประเภทไม้โตเร็ว คนกินได้ สัตว์กินได้ ไม้สวยงาม ตลอดจนไม้ทำฟืนตามบริเวณลาดเขาต่างๆ เมื่อสามารถปลูกป่าไม้ได้เจริญเติบโตได้ผลดีแล้ว ก็ให้นำรูปแบบเดียวกันนี้ไปขยายผลการดำเนินงานไปยังภูเขาลูกอื่นๆ ก็จะช่วยให้พื้นที่มีสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และมีความชุ่มชื้นตลอดไปด้วย...”

๑๖ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)

เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๔ ณ โครงการพัฒนา
ห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ความตอนหนึ่งว่า

“...**Check Dam** มี ๒ อย่าง ชนิดหนึ่งสำหรับให้มีความ
ชุ่มชื้น รักษาความชุ่มชื้นอีกอย่างสำหรับป้องกันไม่ให้ทราย
ลงไปใต้อ่างใหญ่ สำหรับ **Check Dam** ชนิดป้องกันไม่ให้ทราย
ลงไปใต้อ่างใหญ่ ความจริงจะต้องทำให้ดีและลึก เพราะทราย
ลงมาจะกักเก็บไว้ ถ้าทำตื้นทรายก็จะข้ามไปลงอ่างใหญ่ได้
ถ้าเป็น **Check Dam** สำหรับรักษาความชุ่มชื้นไม่จำเป็นต้อง
ขุดลึกเพียงแต่กักน้ำไว้ให้ลงไปดิน แต่แบบกักทรายนี้จะ
ต้องทำให้ลึกและออกแบบอย่างไรไม่ให้น้ำลงมา แล้วไล่ทราย
ออกไป และสำหรับ **Check Dam** ตัวที่ ๖ นี้ มิได้กักทราย
เท่าไรเพราะว่าไม่ได้ทำหน้าที่กักทรายเท่าไร และที่นี่จะไม่
มีทรายเพราะว่าอ่างเก็บน้ำห้วยดอนโตนและอ่างเก็บน้ำห้วยป่าไร่
ซึ่งเก็บน้ำไว้สำหรับกิจกรรมของศูนย์ประมงและป่าไม้
นั้นจะช่วยดักตะกอนไว้แล้ว **Check Dam** ตัวที่ ๖ นี้ จึงทำหน้าที่
สำหรับรักษาความชุ่มชื้นของป่า และป้องกันตะกอนในพื้นที่
ในกรณีที่มีการเกษตรเท่านั้น ส่วน **Check Dam** ที่ทำหน้าที่
ดักตะกอนทรายได้แก่ **Check Dam** ที่ทำเหนืออ่างเก็บน้ำ
ห้วยดอนโตน และห้วยป่าไร่...”

ภาพระลอกความชุ่มชื้น (Check Dam) ๑๓

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชน์สูง ประชาชาษฎร์

เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ณ โครงการอนุรักษ์
และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุ่มบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ ความตอนหนึ่งว่า

“...ให้สำรวจตรวจสอบพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะทำ **Check Dam** ซึ่งหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเหมาะสมก็
ดำเนินการได้เลย...ถ้ามีฝนแล้งหรือเกิดน้ำท่วมก็พิจารณา
หาแหล่งน้ำสัก ๑ จุด ซึ่งจะใช้น้ำมาเติม **Check Dam** ก็ได้
และเนื่องจากแม่น้ำกุ่มบุรีเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ปัจจุบันมี
ปริมาณน้ำน้อยและตื้นเขินในฤดูแล้งควรมีการสร้างฝายหรือ
เขื่อนเก็บกักน้ำ รวมถึงการขุดลอกหรือหาแนวทางแก้ไข
โดยวิธีอื่นเพื่อให้มีน้ำใช้ได้ตลอดปี เพื่อใช้ประโยชน์ทางการ
เกษตรและการใช้สอยของราษฎรในบริเวณลุ่มน้ำดังกล่าว...”

๑๘ พายุลูกความชุ่มชื้น (Check Dam)

เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำยางชุม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ความตอนหนึ่งว่า

“...ให้พิจารณาก่อสร้างฝายต้นน้ำ (Check Dam) สระน้ำขนาดเล็กตามลำห้วยในพื้นที่เหนืออ่างเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ ซึ่งจะช่วยชะลอน้ำไม่ให้เกิดน้ำท่วม เกิดความชุ่มชื้น และข้างมีน้ำกินด้วย...”

จะนั้นจะเห็นว่าการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารหรือ Check Dam จึงเป็นแนวทางหรือวิธีหนึ่งในการฟื้นฟูสภาพป่าไม้บริเวณต้นน้ำลำธารเพื่อคืนความอุดมสมบูรณ์ และทำให้เกิดความหลากหลายด้านชีวภาพ (Bio diversity) แก่สังคมของพืชและสัตว์ ตลอดจนนำความชุ่มชื้นมาสู่แผ่นดิน

ฝายชะลอน้ำต้นน้ำ (Check Dam) ๑๕

ฝายต้นน้ำ คืออะไร?

ฝายต้นน้ำ หรือฝายต้นน้ำลำธาร หรือฝายกั้นน้ำ หรือฝายแม่ั่ว หรือฝายชะลอความชุ่มชื้น คือสิ่งเดียวกัน เรียกด้วยภาษาอังกฤษว่า Check Dam คือ สิ่งก่อสร้างขวาง หรือกั้นทางเดินของลำน้ำ ซึ่งปกติมักจะกั้นลำห้วย ลำธารขนาดเล็ก ในบริเวณที่เป็นต้นน้ำหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ให้สามารถกักตะกอนอยู่ได้ และหากช่วงที่น้ำไหลแรงก็สามารถชะลอการไหลของน้ำให้ช้าลง และกักเก็บตะกอนไม่ให้ไหลลงไปทับถมลำน้ำตอนล่างซึ่งเป็นวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำได้มากวิธีการหนึ่ง

๒๐ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)

ประโยชน์ของฝายต้นน้ำ

- ช่วยลดความรุนแรงของการเกิดไฟป่า เนื่องจากการกระจายความชุ่มชื้นมากขึ้น สร้างระบบการควบคุมไฟป่า ด้วยแนวป้องกันไฟป่าเปียก (Wet Fire Break)
- ช่วยลดการชะล้างพังทลายของดิน และลดความรุนแรงของกระแสน้ำในลำห้วย ทำให้ระยะเวลาการไหลของน้ำเพิ่มมากขึ้น ความชุ่มชื้นมีเพิ่มขึ้นและแผ่กระจายความชุ่มชื้นออกไปเป็นวงกว้างในพื้นที่ทั้งสองฝั่งของลำห้วย
- ช่วยกักเก็บตะกอนและวัสดุต่างๆ ที่ไหลลงมากับน้ำในลำห้วยได้ดี เป็นการช่วยยืดอายุแหล่งน้ำตอนล่างให้ดีขึ้น ช้าลง คุณภาพของน้ำมีตะกอนปะปนน้อยลง
- ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางด้านชีวภาพให้แก่พื้นที่
- ทำให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของมนุษย์ และสัตว์ป่าต่างๆ ตลอดจนมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรกรรมอีกด้วย

รูปแบบและลักษณะของฝายต้นน้ำ

จากแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการสร้างฝายชะลอความ
ชุ่มชื้นเพื่อสร้างระบบวงจรน้ำแก่ป่าไม้ สามารถกระทำได้
๓ รูปแบบ กล่าวคือ

แบบท่อนหินเบื้องต้น เป็นการก่อสร้างด้วยวัสดุ
ธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น กิ่งไม้ และท่อนไม้ล้มขอนนอนไพร
ขนานด้วยก้อนหินขนาดต่างๆ ในลำห้วยเป็นการก่อสร้าง
แบบง่ายๆ ก่อสร้างในบริเวณตอนบนของลำห้วยหรือร่องน้ำ
ซึ่งจะสามารถดักตะกอน ชะลอการไหลของน้ำ และเพิ่มความ
ชุ่มชื้นบริเวณฝายได้เป็นอย่างดี วิธีนี้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย
น้อยมาก หรืออาจจะไม่มีค่าใช้จ่ายเลย นอกจากแรงงานเท่านั้น

แบบเรียงด้วยหินค่อนข้างถาวร ก่อสร้างด้วยการเรียงหิน
เป็นผนังกันน้ำ ก่อสร้างบริเวณตอนกลาง และตอนล่างลำห้วย
หรือร่องน้ำ จะสามารถดักตะกอน และเก็บกักน้ำในช่วงฤดูแล้ง
ได้เป็นบางส่วน

แบบคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นการก่อสร้างแบบถาวร
ส่วนมากจะดำเนินการบริเวณตอนปลายของลำห้วย หรือร่องน้ำ
จะสามารถดักตะกอน และเก็บกักน้ำในฤดูแล้งได้ดี ค่าก่อสร้าง
จะมีราคาค่อนข้างสูงกว่าแบบอื่นๆ

๒๒ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Small Dam)

การสร้างฝายต้นน้ำ ทำอย่างไร?

การเลือกที่สร้างฝายต้นน้ำ

การเลือกทำเลสำหรับสร้างฝายต้นน้ำ ควรพิจารณาเลือกให้เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ที่สร้างฝาย ควรจะอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเป็นแหล่งเก็บกักน้ำบริเวณด้านหน้าฝายได้พอสมควร

๒. บริเวณที่สร้างฝาย ควรมีตลิ่งของลำน้ำทางด้านข้างของตัวฝายสูงมากพอที่จะไม่ทำให้น้ำไหลท่วมและกัดเซาะเป็นร่องน้ำได้

๓. ควรสร้างในบริเวณลำห้วยที่มีความลาดชันต่ำและแคบ เพื่อจะได้ฝายในขนาดที่ไม่เล็กเกินไป อีกทั้งยังสามารถเก็บกักน้ำและตะกอนได้มากพอควร สำหรับลำห้วยที่มีความลาดชันสูงก็ควรสร้างฝายให้ถี่ขึ้น

๔. ควรสำรวจสภาพพื้นที่ วัสดุก่อสร้างตามธรรมชาติ และรูปแบบฝายที่เหมาะสมกับภูมิประเทศมากที่สุด เช่น ควรพิจารณาสร้างฝายต้นน้ำแบบท้องถิ่นเบื้องต้นในตอนบน ของพื้นที่ป่าหรือในลำห้วยสาขา สำหรับตอนกลางหรือตอนล่าง ของพื้นที่ซึ่งเป็นลำห้วยหลัก ก็ควรที่จะกำหนดเป็นฝายแบบ กิ่งถาวรหรือฝายแบบถาวร

๕. ต้องคำนึงถึงความแข็งแรงให้มากพอที่จะไม่เกิดการพังทลายเสียหายกรณีฝนตกหนักและกระแสน้ำไหลแรง จากประสบการณ์พบว่า การเลือกทำเลที่สร้างฝายบริเวณที่ ผ่านโค้งของลำห้วยมาเล็กน้อย หรือบริเวณที่มีต้นไม้อุดมหรือ กอใผ่อยู่บริเวณริมลำห้วย จะเสริมให้ฝายมีความมั่นคงแข็งแรง มากขึ้นไม่เกิดการพังทลายได้ง่าย

๖. ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือฝายต้นน้ำมีได้มีหน้าที่ เป็นฝายทดน้ำเพื่อส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก ดังนั้น จุดที่จะสร้าง ฝายต้นน้ำจึงควรเป็นลำห้วยที่มีได้มีน้ำไหลตลอดปี สภาพป่า มีความแห้งแล้ง ซึ่งจะต้องฟื้นฟูให้เกิดความชุ่มชื้นและ อุดมสมบูรณ์ต่อไป

๗. การเลือกจุดที่ก่อสร้างฝายต้นน้ำ ปัจจัยสำคัญ ที่ควรคำนึงถึง คือ ประโยชน์ที่จะได้รับจากฝาย ไม่ว่าจะเป็น เป็นด้านการอนุรักษ์ต้นน้ำ ด้านการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ ด้านนิเวศวิทยา ตลอดจนด้านชุมชน นอกจากนี้การกำหนด พื้นที่ที่จะก่อสร้างต้องขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ความจำเป็นและ ความเหมาะสมอื่นๆ อีกด้วย

๒๔ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)

การสำรวจรายละเอียดภูมิประเทศ

เมื่อเลือกทำเลที่จะสร้างฝายต้นน้ำได้เรียบร้อยแล้ว
จนพร้อมที่จะเริ่มงานออกแบบ และทำการก่อสร้างต่อไปได้แล้ว
ขั้นตอนต่อไปก็ควรจะต้องทำการสำรวจรายละเอียดสำหรับ
ใช้ประกอบการออกแบบและประมาณราคางาน รายละเอียด
ภูมิประเทศที่สำคัญได้แก่ ระดับแสดงความสูงต่ำของพื้นที่
ต้นน้ำตามแนวฝายและบริเวณที่จะสร้างฝาย ซึ่งควรทำการ
สำรวจแล้วเขียนแผนที่แสดงด้วย ในแผนที่ดังกล่าวควรจะ
แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวและรูปร่างของทางน้ำในบริเวณ
ที่จะสร้างฝายให้ชัดเจน วิธีการสำรวจและการจัดทำแผนที่
สามารถดำเนินการได้ดังนี้

๑. เครื่องมือสำรวจที่จำเป็นได้แก่ โซ่หรือเทปสำหรับ
วัดระยะทาง กล้องส่องระดับหรือ กล้องส่องระดับมือ ไม้แสดง
ระยะสำหรับใช้ส่องระดับ และเข็มทิศ

๒. การสำรวจบริเวณที่จะสร้างฝาย จะเริ่มด้วยการสร้าง
หมุดหลักฐานสองหมุดไว้ที่สองฟากของลำน้ำ พร้อมทั้งกำหนด
ค่าระดับสมมุติที่หมุดหนึ่ง หาค่าระดับ แนว และระยะของ
อีกหมุดหนึ่ง เพื่อใช้ในการสำรวจต่อไปเช่นกัน

การสำรวจรายละเอียดบริเวณที่สร้างฝายที่สำคัญ ได้แก่ การสำรวจแนวและความกว้างของลำน้ำ และระดับความสูงต่ำของพื้นดินจากตลิ่งทั้งสองฝั่งลงมาจนถึงท้องลำน้ำ

ในการสำรวจฝายต้นน้ำ ฝายแบบท้องถิ่นเบื้องต้นนั้น อาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องเขียนแผนที่บริเวณที่ก่อสร้างหรือระดับ อาจจะใช้การเดินสำรวจลำห้วยหรือร่องน้ำโดยราษฎรแล้วทำแผนที่ลำห้วยบริเวณร่องน้ำ (Mapping) แบบง่ายๆ แล้วกำหนดจุดที่จะสร้างฝาย เพื่อให้ทราบตำแหน่งของตัวฝาย ความกว้างและความสูงของฝาย เนื่องจากฝายรูปแบบนี้จะก่อสร้างแบบง่ายๆ ใช้วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ จึงไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องการออกแบบมากนัก จะเน้นเฉพาะการก่อสร้างให้เกิดความมั่นคงแข็งแรงเป็นหลัก สำหรับรูปแบบฝายที่ค่อนข้างถาวรและฝายแบบถาวร ซึ่งจะต้องนำผลการสำรวจรายละเอียดภูมิประเทศไปประกอบการคำนวณออกแบบ

๒๖ ฝายระลอกความชุ่มชื้น (Check Dam)

หลังจากที่ได้มีการสำรวจรายละเอียดภูมิประเทศ บริเวณที่จะก่อสร้างฝายต้นน้ำแล้ว ควรทำการศึกษาสภาพ ฐานรากของท้องลำห้วยหรือร่องน้ำว่าตัวฝายอยู่บนฐานราก ลักษณะใด การออกแบบโดยทั่วไปจะต้องคำนึงถึงความแข็งแรง ของตัวฝายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานให้มากที่สุด โดยเฉพาะฝายต้นน้ำแบบท้องถื่นเบื้องต้นถึงแม้จะไม่มี การออกแบบตามหลักวิชาการ ก็ควรจะมีการกำหนดวิธีการ ก่อสร้างให้สามารถใช้งานได้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ โดยเสีย ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างน้อยที่สุด ด้วยเหตุนี้การออกแบบฝาย จึงต้องมีการดำเนินงานอย่างละเอียดรอบคอบ ให้เกิดประโยชน์ ในการใช้งานได้มากที่สุดและมีความประหยัดเป็นหลักเสมอ

ฝายระลอกความชุ่มชื้น (Check Dam) ๒๓

การออกแบบเพื่อกำหนดขนาดของฝาย ไม่มีการกำหนดขนาดที่แน่นอน แต่ให้คำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้

๑. พื้นที่รับน้ำของแต่ละลำห้วย/ฝาย
๒. ความลาดชันของพื้นที่
๓. สภาพของต้นน้ำและการชะล้างพังทลายของดิน
๔. ปริมาณน้ำฝน
๕. ความกว้าง-ลึกของลำห้วย
๖. แหล่งวัสดุตามธรรมชาติ
๗. วัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง

๒๘ ฝายระลอกความชุ่มชื้น (Check Dam)

การประมาณราคา

ราคาก่อสร้างงานต่างๆ จะประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก่อสร้าง ค่าวัสดุก่อสร้าง ค่าอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะต้องจัดหามาใช้งาน

การประมาณค่าก่อสร้างให้ถูกต้องและใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายจริงนั้น จะต้องอาศัยประสบการณ์และต้องทราบหรือเข้าใจถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง รวมทั้งจะต้องพิจารณาถึงขั้นตอนว่าจะดำเนินการอย่างไร ผู้ก่อสร้างจะสามารถควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ใกล้เคียงมากน้อยเพียงใด ฤดูกาลขณะที่จะทำการก่อสร้างจะเป็นอุปสรรคต่อการก่อสร้างมากน้อยอย่างไร อัตราค่าแรง ค่าใช้จ่ายของช่างและผู้ควบคุมงานตลอดจนราคาวัสดุที่จะซื้อ รวมทั้งค่าขนส่งที่นำมายังบริเวณก่อสร้าง ความสามารถในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องมือที่จะใช้ทำงานอย่างละเอียด ซึ่งเมื่อได้คำนวณปริมาณงานต่างๆ ไว้เรียบร้อยแล้วก็จะทราบค่าก่อสร้างของงานแต่ละประเภทนั้นได้

๖๐ ปี ครองราชย์
ประโชน์สุช ประชาชาษญ์

การขยายผลตามแนวพระราชดำริ

ความสมบูรณ์ของป่าจะยังคงอยู่ได้ก็ด้วยการดูแลรักษา ซึ่งในอดีตการบุกรุกทำลายป่า ตัดไม้ การทำไร่เลื่อนลอย ได้ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ที่ตามมา คือ การชะล้างพังทลายของหน้าดินที่ขาดพืชปกคลุม เมื่อฝนตกลงมาการไหลบ่าของน้ำฝนปริมาณมากไม่มีสิ่งใดมากันชะลอเอาไว้ ผิวหน้าดินซึ่งประกอบไปด้วยสารอาหารที่สมบูรณ์ ก็จะถูกน้ำฝนกัดเซาะพังทลายอย่างรุนแรงสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้ราษฎรเดือดร้อน รายได้น้อยลง คุณภาพชีวิตต่ำลง ดังนั้น ชาวบ้านไปงน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้คำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาพื้นที่ผืนป่าด้วยแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการทำฝายชะลอความชุ่มชื้น ดังที่ แก้ว ถาวรวรรณ

๓๐ ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam)

ราษฎรบ้านโป่งน้ำร้อนเล่าให้ฟังว่า “เรานำแนวพระราชดำริของในหลวงมาทำที่นี้แล้วผลมันส่งขยายไปทั่วประเทศ คิดดูซิว่า จากลำน้ำแม่เสริม ลงสู่แม่น้ำวัง จากนั้นวังก็ลงสู่เจ้าพระยา ทีนี้เราคิดว่าน้ำวังสายนี้เป็นน้ำที่สะอาด เป็นน้ำที่ไม่มีตะกอน ไม่มีขยะลง ผลก็สู่พี่น้องชาวไทย ก็คิดอย่างนี้ครับสภาพป่าของเราก็ยิ่งเต็มกว่า แต่ว่าเราไม่มีน้ำแต่ของเขามีน้ำไฟไหม้ป่า มีการรักษาป่าที่ดี เมื่อกลับมาก็ช่วยกันสร้างฝาย เพราะว่าอยากจะทำให้มีน้ำโดยใช้ไม้ และของที่ได้จากป่าทั้งนั้นไม่ต้องลงทุนเพียงแต่ลงแรงเท่านั้นก็ทำให้มีน้ำใช้ได้ตลอดปี ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นมากไม่ต้องตัดไม้ สัตว์ในป่าก็เพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมาก เราได้ผลเกินคาด ซึ่งในการปลูกป่านั้นต้องให้ชาวบ้านปลูกป่าในหัวใจของชาวบ้านเสียก่อนจึงจะเกิดผลดี”

ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ๓๑

อุปกรณ์ที่ใช้ทำฝายที่สำคัญๆ ประกอบด้วย ไม้ท่อน หรือไม้ไผ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๔ - ๖ นิ้ว ไม้ไผ่ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๓ - ๔ นิ้ว ทวาย หิน กิ่งไม้ ใบไม้ โกงพื้นที่ วิธีการดำเนินการโดยสำรวจ และตัดพื้นที่ตอกหลัก ไม้ท่อนหรือไม้ไผ่วางลำห้วย ระยะห่างประมาณ ๑๕ - ๒๐ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๓.๐๐ - ๔.๐๐ เมตร นำไม้ไผ่ผ่าครึ่ง นำมาวางด้านหน้าหลักไม้ท่อนที่ตอกลงไป ตั้งแต่ด้านหลังของ ตัวฝายขึ้นไปเรื่อยถึงหน้าฝาย นำเศษไม้ ใบไม้ ทวาย หรือวัสดุที่ หาได้ในบริเวณนั้นมาใส่ตามช่องระหว่างไม้ไผ่ผ่าตั้งแต่หลังฝาย ถึงหน้าฝาย

สภาพพื้นที่บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม เป็น เพียงหนึ่งตัวอย่างที่ได้นำแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ ซึ่ง ในปัจจุบัน ได้ทำหน้าที่เป็นที่อาศัยพักพิง และดำรงชีพบน ผืนป่าแห่งนี้ด้วยการหาของป่า และพืชพรรณธัญญาหาร นานาชนิด ซึ่งยังคงให้ความสมบูรณ์ และหล่อเลี้ยงชีวิต ให้แก่ราษฎรได้ยังชีพ และสิ่งที่ทำให้พวกเขาเหล่านั้นยัง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างพอมีพอกิน ไม่ร่ำรวยแต่มีความ ยั่งยืนเปี่ยมด้วยกำลังใจเพราะพระบารมีและพระมหากรุณาธิคุณ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงนำวิถีทางแห่งการ หลุดพ้นจากความเดือดร้อนแห่งแล้งกันดาร สร้างความร่มเย็น และเพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ดังเดิม ทุกชีวิต ได้อาศัยร่มเงา

ฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ในรูปแบบต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

๗๘ ทำเนียบรัฐบาล โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๐ ๖๑๕๓-๕๔ โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๖๒๐๖ <http://www.rdpb.go.th>